

I HÄLARNA PÅ DEN HÖGE REPRESENTANTEN

STAFFAN HEIMERSSON

*Det finns krig å fred
å kärlek liksom hat
men de som de finns mest av
e en jädrans massa prat!*

Povel Ramel, Pow Show II 1974

Vad gör ni ikväll?
Jag stod med en kollega i skymningen på ett torg mellan två halv-bombade hus i Sarajevos hjärta. Han som frågade var flera meter lång, tunn i kroppen och han gick utan överrock i januarikylan.

"Jag ska", chansade jag, i ett försök att på en gång både vara respektfylld och lättäm, "bjuda mitt hemlands tidigare statsminister på middag."

"Det ska du inte", sa den länge, som naturligtvis var Carl Bildt. "Men du ska få följa med mig till Pale om du vill."

Pale är lejonets kula. Det är bosnien-serbernas huvudstad, en slätstruken liten håla, en sovstad med en liten, söt, gulmålad, ortodox kyrka och en pizzeria som enda

STAFFAN HEIMERSSON är utrikes-korrespondent på Sveriges Radio och stationerad i Wien.

nöjesliv. Det är från Pale president Karadzic styr utbrytarstaten Republika Srpska, vilken nu har autonomi inom Bosniens gränser och som förklarar sin dröm om r a s e n - r e i n.

Det är från Pale överbefälhavaren general Mladic ger sig av, när han i Srebrenica anför sina styrkor i genomtänkt och systematiskt massmord, framför ögonen på omvärlden, FN och Unprofor, som alla visste att massakern skulle hända. Det är i Pale Karadzic och Mladic hukar för att inte tas till Haag, dit krigsförbrytartribunalen önskar dem för rättegång.

En annan planet

Pale ligger några tunnlår och en vacker bergsväg en knapp halvtimme bort från Sarajevo. Det är som en annan planet.

Nu skulle Bildt – som först varit EUs medlare i Bosnien och sedan, i samband med Daytonöverenskommelsen, utsetts till Den Höge

Representanten – sent om aftonen i sin jeep åka till Pale.

Där, i en utkyld TV-studio intervjuades Bildt av en iskall lokal TV-stjärna. Det skedde i en två timmar lång direktsändning. Det hävdades, att det också var ett telefonväktarprogram, ehuru det inte fanns teknik för att ta emot tittarnas telefonsamtal. På små lappar levererades vad som sades vara tittarnas autentiska frågor. Lapparna med små frågor kunde ha kommit till var och hur som helst. Men det var frågor med substans. De speglade genuin oro bland människor, som isolerats från omvärlden och matats med chauvinistisk propaganda och demonisering av regionens andra etniska grupper, och som nu – med Nato-ledda Iforstyrkor på plats – stod inför omvälvningar.

På lapparna spordes vad Daytonavtalet ger serberna för säkerhet till liv och lem; om vilka som omfattas – och vilka som inte omfattas – av den

allmänna amnestin; om vilka resurser Den Höge Representanten får till återuppbyggnaden och hur medlen skall fördelas mellan muslimer, kroater och serber.

I studion var Bildt klartänkt och välartikulerad – inför tv-kameror, som enligt traktens sed, regimen låtit sina soldater vid vägspärrar stjäla från gästande utländska tv-team. (I Bildts studio, konstaterade jag, att utrustningen var knyckt från Österrikes stats-tv. I en annan studio fanns sannolikt den kamera Karadzic' folk plundrat från Sveriges Television, när den var på besök. När vi reportrar återvänder till Sarajevo efter att i republika Srpska rutinmässigt ha blivit av med vår videoutrustning, våra bandspelare och lap top-datorer, lyder skämtet i Coffe shopen på Hotel Bosnia alltid: "Se det positiva i det. Nu blir det bättre tv-bilder från Pale...").

Bildt som bäst

Bildt var i svaren vänligt skarp och pedagogisk. Han lovade utan att lova för mycket. Han hade med sig sin egen tolk och kunde alltså inte utsättas för kupper i översättningen till tv-tittarna. Han talade om vikten av öppenhet och fria medier, demokratiska fenomen, som aldrig tidigare nämnts i TV Pale.

Jag tyckte mig se, att den iskalla programledaren fick rimfrost på nästippen.

I Pale den kvällen var Bildt som bäst.

Det har inte alltid gått bra för Bildt i hans roll på världsscenen. Rollen är av välvilliga ledarskribenter ofta beskriven med klyschan *mission impossible*, och är det största internationella uppdrag en svensk haft sedan Dag Hammarskjöld var FNs generalsekreterare.

Jag hade sett upptakten.

"Förlåt mig ett ögonblick", hade Bildt sagt, när han stod i den ljumma skymningen en kväll strax efter midsommar 1995 på balkongen till rum 603 på Hotel Split med utsikt över Adriatiska havet och en marina med en armada av sysslolösa charterbåtar.

Telefonen hade ringt. Bildt hade satt sig på sängkanten för att svara.

Hotel Split i den kroatiska hamnstaden med samma namn är ett den socialistiska arkitekturens smäckbyggda standardverk. Iskallt blått neonljus strålar över en alltför stor och öde lobby. Det finns en hundra meter lång receptionsdisk, där portiern ogärna lyfter ögonen mot gästen. Matsalen är otrivsamt. Fläskkotletten skyfflas, på sjukhusvis, ut från en serveringsvagn med gnisslande hjul. Hotellet har schablonmässiga rum, där toalettstolen i samtliga rum är felinstallerad och

garderobens galgar slentrianmässigt lossnar från kroken. Det är ett monument över centralplanerad turism.

Det är inte ett ställe att längta till.

Men för vissa har hotellet tidvis varit ett jordens nav: det är därifrån reportrar och tv-lag gjort sina avstamp i bepansrade bilar från Sarajevo och Bosniens hjärtland. Reservdunkar har fyllts, satellittelefoner testats, coca cola, kex och bananer bunkrats.

Ibland har hotellet också blivit en bas för världens stora. Det var i sin roll som EUs – Europas! – förhandlare och medlare i krig och konflikterna i det forna Jugoslavien, som den svenske moderatledaren Bildt nu fanns på det charmlösa hotellet.

Bildt hade med sig sin stab: en fransk general, en brittisk general, ett antal brittiska balkanologer, en kartspecialist och några tolkar med brittisk UD-skolning samt en kalfaktor, en begåvad, ryskspråkig ung borlängebo, utlånad från svenska UD. FN-medlaren, den norske diplomaten Thorvald Stoltenberg, hade slutit sig till delegationen.

Bildts första kris

Bildt och hans mannar hade under dagen – i helikopter, med norsk pilot vid spakarna – börjat inspektera sin krishärd. Jag såg Bildt fascinerad lutad över storskaliga kartor följa färden medan helikoptern flög längs konfrontationslinjer och över raviner. I

Tuzla: militär briefing, malande föredragningar av traktens politiska potentater. I Knin: möte med den serbiska rebellstaten Krajinas ledarskap.

” Jag tyckte mig se, att den iskalla programledaren fick rimfrost på nästippen.
I Pale den kvällen var Bildt som bäst. ”

Krajina skulle någon månad senare som stat vara utplånad. Kroatien återerövrade i ett fyra dagar långt blixkrieg – utan större blodutgjutelse – området, vilket låg inom Kroatiens internationellt erkända gränser men till stor del var befolkat av serber. Hela landsdelen utrymdes i en av de jugoslaviska krigens största flyktingkatastrofer.

Detta kastade in Bildt i hans första kris som medlare. Hans röst var fylld av indignation, när han fördömde kroaternas president Tudjman. Han talade om den mänskliga katastrofen och rekommenderade Haagtribunalen att överväga om Tudjman inte borde ställas inför rätta för krigsförbrytelser. Kroatiens utrikesminister Mate Granic skrev genast ett brev till EUs president Jaques Santer, i vilket han sade, att Bildt tappat trovärdigheten som medlare. ”Det han sagt är djupt förolämpande.”

Och den av regimen välorkestrerade kroatiska pressen spydde galla över svensken: ”Sätter han sin fot i Zagreb ska han strimlas.” Bildt var i praktiken *persona non grata* i ett av de länder, där han skulle arbeta som medlare.

Men då på Hotel Split försökte jag att på balkongen få Bildt att tala om tjusningen i hans uppdrag. Det internationella livet. Skyttediplomatin mellan dokumenterade skurkars nästen, den listige Milosevic, den megolomane Tudjmans. De hastiga besöken i en lidande stad som blivit legendarisk, Sarajevo. Kulturkrockarna. Ovissheten. De fysiska farorna; det skulle dröja bara någon vecka innan det rapporterades, att Bildt hade legat under beskjutning.

Och det för en politiker icke oväsentliga: möjligheterna att med ett världspolitiskt glamouruppdrag få stå i rampljuset.

Bildt nappade inte. Med den drivne politikerns säkerhet började han att tala (jag skyndade mig att knäppa på bandspelaren för, tänkte jag på mitt yrkesskadade vis, ”här kommer det pratminus”, sådant som klingar bra i morgonekot). Han talade om ”det mänskliga lidandet, om hur människor använder vapen, bränner, fördriver varandra...”.

Balkan Runt

Två sekunder av eftertanke. Sedan: ”Och om att vara här?! Det är sommar i Sverige. Jag längtar hem till barnen. Och just idag skulle jag ha

varit i Sandhamn på en båt, som seglar Gotaland Runt. Istället reser jag Balkan Runt...”.

Om Bildt kände en grabbig glädje över att ha tagit emot det stora uppdraget, gick det inte att bända upp skalet och få honom att erkänna det. Istället: ”Ansvaret att få arbeta med det jag förespråkade, en EUs gemensamma säkerhetspolitik.”

Det var ingen slump att just Bildt fått EUs uppdrag att försöka återskapa en EU-profil på fredssträngningarna i det forna Jugoslavien. Bildt var ju inte bara en begåvad karl från ett alliansfritt och okontroversiellt litet land. Han var också de europeiska stormakternas son. Frankrikes president Chirac hade fört fram förslaget om Bildt som medlare, Tysklands förbundskansler Kohl är Bildts mentor, Storbritanniens dåvarande utrikesminister Hurd är hans b u d d y.

Företrädaren på posten var den brittiske politikern Lord Owen; tillsammans med Stoltenberg och den tidigare amerikanske utrikesministern Cyrus Vance hade de i okunnighet och i okänslighet skapat ett moras. För varje frågeställning, för varje förslag till lösning gungade underlaget.

Deras misstag: de förhandlade med ledarskapen i de nya nationerna och inbillade sig, att dessa var vanliga politiker, såsom de vant sig att känna

politiker. De trodde, aningslöst, att ingångna överenskommelser gällde. De drog streck på kartor, de drömde om kantoner, och lurade sig själva att tro, att det fanns logik i raka linjer. I själva verket går det en etnisk gräns vid varje bro och i varje vägkrök. Ta Gornij Vakuf som exempel: Storgatans högra trottoar är kroatisk med surrande caféliv. Storgatans vänstra sida är muslimsk och där råder utgångsförbud från klockan 22 om kvällen.

Framförallt visade medlarna a p p e a s e m e n t, undfallenhet, eftergiftspolitik mot Serbiens president Milosevic, som ju med sin storserbiska chauvinism tänt stubinen, startat sammanbrottet.

Serbiskt etablissemang

Medlarna hade alltid kommit ur politiskt och diplomatiskt etablissemang. Deras serbfixering var därför förklarlig. Etablissemang talar nämligen helst etablissemangets språk. Diplomater talar sålunda helst otvunget med andra diplomater, politiker helst med andra politiker, officerare med andra officerare. Språket är detsamma, fraserna uppfattas rätt, den ena sidan delar kroppsspråk med den andra. Bordskicket är detsamma. Signalerna uppfattas. Då stämmer de underförstådda orden.

Det var serberna som var etablissemang. I det gamla Jugoslavien var Belgrad huvudstaden. Utländska diplomater placerades i

den jugoslaviska huvudstaden, som ju i praktiken var serbisk. Stoltenberg är bara ett exempel – och även när han för FNs räkning skulle vara den neutrala medlaren stack han foten i munnen och sade, att alla de etniska grupperna, kroaterna, muslimerna, egentligen i grunden bara var serber som hade bytt religion. Om Stoltenberg istället för "serber" hade sagt "sydslaver" hade han haft rätt. men det hade ändå varit oförlåtligt: det var just för att grupperna upplevde sig som etniskt så olika – och unika – som de hade ihjäl sina grannar med sådan hjärtans lust.

Det var till Belgrad utländska politiker förr för på vänskapsbesök. De höga officerarna i JNA, Jugoslavien väl ansedda krigsmakt var oftast serber; det var dem utländska kollegor i uniform träffade. Det fanns i Västeuropas politiska kretsar en kvardröjande nostalgi för det Jugoslavien, som balanserade mellan supermakter. Tito-romantiken frodades bland akademiker, oavsett om de politiskt stod till vänster eller höger. Jugoslavien hade varit äventyret för dem – och sympatierna överflyttades med självklarhet till Serbien.

Iranska terrorister

Liknande kanaler fanns inte till de små nymornade utbrytarstaternas huvudstäder, Zagreb och Sarajevo. Kroaterna var dessutom belastade av det nazistiska u s t a s j a s förbrytelser under andra världskriget; och

beteckningen "muslim" gav i omvärlden människors undermedvetna en ilning av iranska fundamentalistiska terrorister.

För människor på hög nivå var det rätt och slätt lättare att tala med serberna än med kroaterna och muslimerna. Det var en klassfråga. För briter och fransmän fanns dessutom det emotionella skälet, att serberna i två världskrig kämpat på rätt sida, deras, de allierades. Kroaternas ledare sågs som arroganta, muslimernas som slingrande, löftesbrytande.

Samtidigt naglades dock i brittiska medier och hos en moralisk amerikansk allmänhet ordet a p p e a s e m e n t fast. Ordets ordagranna betydelse är "lugnande, blickande". Ordet skulle kunna tona fram sympatiskt. Men för den i historia beläste klingar det Neville Chamberlain och München: eftergiftspolitik, att lägga sig för Den Råa Styrkan, att ge efter för Brutaliteten.

Lord Owen har – sannolikt för att räddfärdiga sin förhandlingspolitik – senare skrivit *Balkan Odyssey*. Han medger inga misstag i strategin, bara i tekniska bagateller som "ett försenat möte här eller där". Dock är bokens ton, på punkten om var hans sympatier ligger, så klar, att serbiska ambassader världen runt, för att gagna sin sak, distribuerar Owens ut-sagor.

Det gamla medlargaordets strategi och metoder ledde bara in i den ena återvändsgränden efter den andra.

Kriget, den etniska rensningen och civilbefolkningens lidande fortsatte. Medlare efter medlare tvangs trötta och frustrerade – och med förstörda rykten och sargade egon – att ge upp.

Det var till detta feldukade bord, som Bildt kallades in som kypare.

Det var rimligt att tro, att Bildt skulle ge sig på uppdraget från en ny infallsvinkel. Men inte. På balkongen till rum 603 på Hotel Split sade Bildt till den undrande reportern:

”Vägen går genom Belgrad.”

Va!? Politiskt sett en självmordsdestination. Belgrad!?, tänkte reportern, det är ju vad Owen & Co sysslat med, och det har bara gått åt helvete. Men innan han hann formulera en vettig uppföljningsfråga, ringde telefonen, Bildt ursäktade sig och satte sig på sängkanten.

Det var Holbrooke...

Det blev ett långt samtal. Ord läckte ut till tjuvlyssnaren på balkongen: ”S a r a j e v o i n a d a y o r t w o . . . ” (Jag utgick från att Bildt talade om sina närmaste resplaner). ”K o s y r e v . . . ” (Han nämnde den dåvarande ryske utrikesministerns namn; det hade setts som en av Bildts meriter att han hade så goda kontakter med ryssarna). ”P a l e . . . ” (Bildt hade tidigare sagt, att det var otänkbart att han besökte de bosnien-serbiska rebellernas ledarskap där; ledarna är ju eftersökta för krigsförbrytelser och för brott mot mänskligheten).

Bildt kom ut på balkongen igen.

Spelat eller äkta, men som i förbigående, sade han: ”Det var Holbrooke som ringde...”

Holbrooke!? Javisst han! Notera att detta inträffade i Bildtmissionens begynnelsekedje: Richard Holbrookes namn, som skulle få stjärnstatus och bli ett välkänt begrepp, var då bekant bara för politiska i n s i d e r s. Holbrooke var en biträdande utrikesminister vid USAs State Department, som några veckor tidigare fått uppdraget att sätta tänderna i Jugoslavienproblematiken.

” Det var till detta feldukade bord, som Bildt kallades in som kypare. ”

Bildt, som formellt inte var någonting märkvärdigare än en svensk oppositionsledare, hade månaden tidigare vid besök i Washington blivit uppringd av Holbrooke. De två hade då över en öl på en pub i Georgetown satt sig ner för att tala.

Det var där – vid telefonsamtalet på det trista hotellrummet – som ett av de jugoslaviska fredsförhandlingarnas tandempar började formas. ”Jag koordinerar dagligen med USA”, sade Bildt på balkongen – utan att reportern då förstod, att det var d e t, som den dagen var den verkliga nyheten, mera än ett

helikopterskutt till en rebellregim i Knin.

Det var under månaden som kom, Bildt – ofta klädd i hjälm och skottsäker väst – som syntes på plats och i rapporteringen. Det dröjde till tidig höst innan scenförändringen kom: Säkerhetsrådet fördömde en ny serbisk massaker vid Sarajevos saluhall, Nato fick uppdraget att sätta in bestraffning, Nato-piloter flög 3.000 uppdrag under två veckor mot serbiska strategiska mål i Bosnien, det kröntes med attack från 17 Tomahawk kryssningsmissiler. Detta i sin tur följdes av en häpnadsväckande framgångsrik offensiv i nordvästra Bosnien av de, i praktiken muslimska, regeringsstyrkorna och av kroatiska soldater. Det skedde först nästan omärkligt; ingen trodde sina ögon. Sedan med accelererande dramatik. Det serbiska spelbordet hade välts över ända. Plötsligt var serberna inte vinnare som erövrat land, anställde massakrer och dikterade villkor. De var förlorare på reträtt.

Det var nu Holbrooke personligen bröt igenom med amerikansk skytteldiplomati. Den var rastlös i tempot och fylld av översittaraktigt hot mot parterna, vare sig de var serber, kroater eller muslimer. Någon liten morot. Men mera käpp.

Och vägen gick, som Bildt hade sagt, genom Belgrad. Milosevic gav upp. Han desavouerade de serbiska ledarna i Pale. De stridande samlades först i Geneve, sedan på den nu så

berömda flygbasen i Dayton, Ohio. Processen startade, steg för steg mot ett tillstånd, då kulor inte längre ska skjutas men hatet under huden finns kvar. Det bara väntar på att skrapas fram igen.

Den stuvuxne Holbrooke försade fram. I bakgrunden Bildt. Med tonvikt på *b a k g r u n d e n*. Det är så på tandemcyklar: någon sitter främst.

Men med Bildts placering på bakre sadeln, kunde man spekulera i att han personligen var på väg att misslyckas?

I sommarens början hade det ju kannstöpts kring frågan, om medlaruppdraget för Bildt var avstampen till en stor internationell karriär. Men nu såg det ut som om våran Bildt var reducerad till springpojke åt den där jänken.

Mindre jänk mer europé

Svenska politiska motståndare, socialdemokratiska regeringsmedlemmar och personer inom UD-hierarkin, såg scenförändringen icke utan viss förtjusning: Bildt hade återtagit mänskliga proportioner. Kamrater inom det moderata samlingspartiet tyckte samtidigt, att det var dags att ställa partiledarfrågan på sin spets: "Vi kan inte här länge som helst ha en ledare, som aldrig är i Sverige." Den inte alltid sanningsenlige Bo Lundgren hördes på en middag i Göteborg till sin bordsdam säga: "Carl måste bestämma sig före jul...".

Det behövde Bildt alls inte. Mode-

raterna behövde ingen närvarande partiledare. All svensk politik kretsade kring ledarskapskrisen inom socialdemokratien.

Bildt positionerade om sig. Från Dayton och framåt tonade han mindre fram som "jänkarnas man". Han försökte för konferensens framgångar vinna en gnutta ära också åt Europa och EU. Det var inte bara Holbrookes förtjänst...

Åjo! Det var inte bara FN, som genom velighet, brist på ridderlighet och avsaknad av moral, som skämt ut sig i Bosnien. Europas stormakter och EU hade visat impotens. Dess gemensamma utrikespolitik var en chimär. Margaret Thatcher, som numera betraktar världspolitiken utifrån, har bättre än någon annan sammanfattat vad som hände:

"Bosnien räddades inte av gemensamma ansträngningar eller europeiskt fredsmakande utan av Kroatiens armé, Natos flygkapacitet och amerikansk diplomati."

Men Bildt stod upp för EU. "Bildt", sade Sveriges ambassadör i Sarajevo, Erik Pierre, "är sannerligen inte springpojke. Bildt var i Dayton och försvarade Europas intressen." Skälet till det kan ha varit simpel taktik och opportunist. "Söker Bildt sig vidare i en internationell karriär", spekulerade en cyniker, "är det inte

inom ett FN-organ. Snarare Bryssel för att en dag kanske efterträda Jacques Santer."

Bytet av sadel, från Amerika till Europa, kan vara ett skäl till att Bildt hamnade i hetluften på nytt, när han tagit på sig det gargantuanska uppdraget, att – med titeln Den Höge Representanten – leda den civila återuppbyggnaden av Bosnien, förbereda fria val, hjälpa fördrivna människor tillbaka till deras hem, ge landet en bas för sysselsättning, och förvalta de miljarder som EU-länderna och Världsbanken så lättvindigt lovat ställa upp med.

Medan den militära delen, de 60.000 Nato-ledda soldaterna inom Ifor-styrkorna, genast och framgångsrikt kom igång med sitt arbete, hade Bildt en långsam start.

Skillnaden i militärt och civilt arbete är iögonfallande. På den militära sidan finns organisationen, ordergången och infrastrukturen klar. Nato hade repeterat manövern i 20 månader. Det var som D - D a y. På Bildts civila sida fanns ingenting, absolut ingenting, att börja med. Det var som ett u-land.

Bildt utsattes strax för en serie angrepp i det amerikanska politiska etablissemangets paratidningar, New York Times och Washington Post. Det kan ha varit planterade åsikter för att indirekt komma åt Holbrooke, som inte är en diplomatiska idealens diplomat, och som i mångas ögon med sin buffeldiplomati gjort sig för bred.

Andra spekulationer löd, att det var Holbrooke, som via tidningarna, ville komma åt Bildt.

Löjets skimmer över Bildt

Men Bildt kunde inte förmås att ens inlindat säga något förklenande om Holbrooke. "Holbrooke är bra för Balkan", sade Bildt den aftonen vi var i Pale. "Och", sade han mera kryptiskt vid ett annat tillfälle, "man kan inte bortse från att det finns transatlantiska spänningar."

Dock, om det inte var förödande, så drog det i alla fall ett löjets skimmer över Bildt, när Washington Posts sarajevoreporter sökt sig upp till de lokaler, som Bildt skaffat sig och sin organisation. John Pomfret rapporterade:

"I Sarajevos stridsärrade Fero-Elektro-byggnad var ljusen på och någon var hemma, men det var inte Carl Bildt. På andra våningen trampade myndighetspersoner från Bosniens handelsdepartement i entrén med travar av dokument i sina famnar. Högre upp kläckte hjälparbetare planer för att förbättra livet i Bosnien. Någon hade rökt marijuana på toaletten. Bakom en dörr lyssnade någon på rockmusik."

Fel fot först

Det var som om Bildt satt ner fel fot först. Han hade – som en bortskämd svensk partiledare – trott, att någon annan skulle uträtta de praktiska sysslorna i arbetet med att starta upp den nya verksamheten. Och han hade

ansett julen helig och lämnat Sarajevo för att under några veckor fira den i Sverige. Men det är bara för svenskar som semestern är helig; i en rad andra länder sätts arbetet först, allra helst när det gäller att veva igång en mission, som är viktig för fred och välfärd.

Det blev inte bättre, när Bildt värjde sig: "Vi har ju inte ens telefoner, jag har ju inte ens en bil att förflytta mig i." Det gav underlag till frasen: "Holbrooke skäller, Bildt gnäller".

Människor, härdade i krissituationer, log syrligt: "Det första Bildt i Sarajevo skulle ha skaffat sig var inte underhuggare från de europeiska utrikesdepartementen i kritstreckrandiga kostymer. Han skulle ha raggat upp en gammal underofficer eller en hårding från ett internationellt kraftverksbygge – en sådan där som i ett huj, på ett eller annat sätt, ordnar sladdar och telefoner och de bilar som behövs. Hårdingen hade köpt dem på svarta börsen, Sarajevo var fyllt av FNs vita Toyota Landcruisers. Eller han hade rekvirerat dem – det kallas rekvirera, när man i krigsområden stjälar och kapar. Bildt behövde en fixare – och han skulle bara hållit sig till regeln: *n o q u e s t i o n s a s k e d*. Och Bildt skulle, som en gest av allvar, ha skaffat sig en lägenhet i Sarajevo, inte bara kinesat på hotell.

En del talar dock för att Bildt sent omsider lyckas väl: hans politiska kunnande, hans förmåga att suga i sig detaljer, hans intresse för Balkans

historia, hans kartografiska specialisering, hans fysiska uthållighet. Men det räcker i den kärva miljön inte med att acceptera *h a r d s h i p*, umbäranden. Man måste attraheras av dem.

Bildt har fått smak på den politiska jet-set rollen. Han har ovedersägligen blivit en internationellt känd figur. Han har som medlare överlevt trots sina hårda uttalanden mot kroaterna. Förtroendet för honom växer bland de muslimska ledarna, trots att de irriteras av hans rastlöshet. Rådgivaren till den bosniska premiärministern sade en gång till mig: "Varför kan Mr Carl inte sitta lugnt och dricka en kaffe...".

” Det blev inte bättre, när Bildt värjde sig: ”Vi har ju inte ens telefoner, jag har ju inte ens en bil att förflytta mig i.” Det gav underlag till frasen: ”Holbrooke skäller, Bildt gnäller”. ”

Tempot är skoningslöst. Och den eviga diplomatin är motsatsen till dagspolitiken. Diplomati är att tassa runt problemet, inrikespolitik är direktattack.

Bildt har inte sagt, att han saknar de dagliga konfrontationerna på svensk hemmaplan. Men på balkongen till rum 603, den där kvällen vid

midsommar i Split, då han startade sitt Balkan Runt, antecknade jag hans oreserverade ord, om att han ska fortsätta i svensk politik. Med syftning på sin nya världspolitiska roll, sade han: "All politik har sin grund i det lokala..."

De karriärmässiga riskerna i att fortsätta bosnienlivet ska inte underskattas. Medlarna ligger, en efter en, som lik längs förhandlingsvägen. "Och", säger en balkanbedömare, "se hur det gick för Akashi." Han syftar på den japanska diplomaten, som var högste FN-man i regionen, men som gick ner i moraset och slutligen fick sparken.

I återuppbyggnadsjobbet finns det en chans att åtminstone delvis lyckas. Den är inte på samma sätt som medlingen ett resande arbete, heller inte ett teknokratiskt. Det är framförallt ett politiskt. Men om Bildt menar vad han sagt, att "all politik är lokal" lever han inte efter sitt motto. "Han är mera i Bryssel än här", lyder ett vanligt klagomål i Sarajevo. Han har samarbetsproblem med sin ställföreträdare, en stålblank bonn-produkt, diplomaten Steiner.

Och fällorna finns: när hjälp strömmar till kommer alla sidor att väga biståndet på brevvåg – och nåde den som inte ser till att det väger jämt.

Enkelt medlarliv

Och Daytonavtalets visioner om Sarajevo som ett återuppväckt

multietniskt samhälle är redan en sprucken spegel; Serberna i Sarajevo förorter lyssnade mera till ängslan i sina hjärtan och till sina fördomar om muslimer än till Bildts lugnande tal den där kvällen i en tv-studio i Pale. Serberna bröt upp och gjorde sig till flyktingar. Deras reträtt, till resultatet ännu en etnisk rensning, skedde med den brända jordens taktik. När serbernas ynglingar plundrade och satte husen i lågor innan de gav sig av, kändes det tungt för Bildtfolket i Fero-Elektrobyggnaden.

När för Den Höge Representanten nya stormoln drar sig samman, får Bildt kanske skäl att melankoliskt längta tillbaka till det enklare livet som medlare.

Sommaraftonen på balkongen på det trista hotellet i Split avslutade Bildt med att gå ner i hotellets grill. Stoltenberg satt redan vid bordet.

"Ett grillspett", beställde Bildt, "och – vad är det du dricker, Thorvald?"

"Bra. Husets vin", svarade normmannen.

"Jag tar samma", sade Bildt.

Spett och vin kom in på bordet.

"Vilket jäkla plonk", sade Bildt, när han svalde de första dropparna.

"När det kommer till vin", sade Stoltenberg, "fäster jag mera avseende på kvantiteten än på kvaliteten."

Staffan Heimerssons reportage är hämtat ur hans kommande höstbok "Tredje mannen i Casablanca" (W&W)

